

संस्कृतभारती (उत्तर-तमिळनाडु)

गीतासोपान/दीक्षा/भाषाप्रवेश-द्वितीयभाग: - जूले -2017

नाम - _____

अड्का: 100

(Full Name in English) _____

कालावधि: होरात्रयम्

वास-प्रदेश: (Res. Area) _____

दूरवाणीसंख्या _____

प्रथमः भागः (उत्तराणि अस्मिन् पत्रे एव लिखत् ।)

1) कोष्टके दत्तपदस्य उचितरूपेण रिक्तस्थानं पूरयत् । 6

१. ज्ञानिनः _____ ज्ञानं सम्पादयामि । (ज्ञानिनः)

२. अलं _____ आलस्येन । (आलस्यम्)

३. योगः _____ कर्मसु कौशलम् । (कर्मनः)

४. रामायणस्य् _____ वचांसि अमृतसद्वशानि । (वचसः)

५. जनाः _____ देवे विश्वसन्ति । (देवः)

६. युद्धात् पूर्वं अर्जुनः पाशुपतास्त्रं प्राप्तुम् अगच्छत् । (युद्धः)

2) रेखाङ्कितपदस्य स्थाने आवरणे दत्तपदस्य उचितं रूपं प्रयुञ्जीत । 5

१. गुरोः वाणीं / वाचं श्रुत्वा शिष्यः चिन्ताहीनः जातः । (वाचः)

२. सः पुत्रं शिक्षयितुम् अनेकान् पण्डितान् / विदुषः नियोजितवान् । (विद्वसः)

३. सीतया सदृशी महिला प्रपञ्चे / जगति विरला । (जगतः)

४. वयं श्रोत्राभ्यां / कर्णाभ्यां श्रुणुमः । (कर्णः)

५. मनुष्यस्य उत्तमेन कार्येण / कर्मणा ईश्वरः प्रसीदति । (कर्मनः)

3) अथः विशेषण-पदानि विशेष्य-पदानि च सन्ति । विशेषण-विशेष्ययोः संयोजनं
(match) कृत्वा पञ्च वाक्यानि रचयत ।

10

१. आत्मीय	उपायेन ()
२. लघुना	बन्धो ()
३. मानुषम्	छुरिकाभिः ()
४. बलवद्ध्यां	जन्म ()
५. तीक्ष्णाभिः	बाहुभ्याम् ()

वाक्यानि -

१. “आत्मीय बन्धो ! सर्वेभ्यः मम नमस्काराः ।” इति प्रमुखः तस्य सम्भाषणम् आरब्दवान् ।

२. सः लघुना उपायेन सर्वं साधयति ।

३. सः तपसा एव मानुषं जन्म प्राप्तवान् ।

४. भारवाहः बलवद्ध्यां बाहुभ्यां भारं वहति ।

५. महिला: तीक्ष्णाभिः छुरिकाभिः शाकानि कर्तयन्ति ।

4) उचितेन सर्वनामपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

5

१. तत् गीतं मया गीतम् । (तत्)
२. इमानि इन्द्रियाणि । एभ्यः इन्द्रियेभ्यः परं मनः । (इदम्)
३. तस्मात् विश्वरूपात् अर्जुनः भीतः । (तद्)
४. अर्जुनः कान् जनान् वृष्ट्वा विषादं प्राप्तवान् ? (किम्)
५. अस्य ग्रन्थस्य कर्ता वाल्मीकिः । (इदम्)
१०. एतां सीतांबाम् उपसर । (एतत्)

5) उचितेन संख्यावाचकपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

6

१. _____ (5) पर्णषु भोजनं परिविष्टम् अस्ति । पञ्चसु
२. _____ (13) वर्गेषु अपि छात्राः सन्ति । त्रयोदशसु
३. _____ (11) दण्डदीपः आरोपणीयः सन्ति । एकादश should be plural
४. _____ (4) ग्रामेभ्यः प्रतिनिधयः आगताः आसन् । चतुर्भ्यः
५. सः वीरः _____ (19) दुष्टैः सह युद्धम् अकरोत् । नवदशभिः
६. अनसूया प्रियंवदा च शकुन्तलायाः (2) द्वे सख्यौ । Text

6) प्रश्न-निर्माणं कुरुत ।

3

१. युवकौ तस्य वचनम् अड्गीकृतवन्तौ । कौ
२. दशरथः महाराजः लक्ष्मणस्य पिता । कस्य
३. कृष्णः बलरामस्य अनुजः । कस्य
४. नद्याम् अधिकं जलम् अस्ति । कस्याम्
५. श्रीकृष्णपरमात्मने नमः इति उक्त्वा गीतां पठामः । कर्मै
६. दूतः राजानं विदेशवार्ता प्रेषितवान् । कां

7) निर्देशानुसारं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

6

१. धृतराष्ट्रः प्रश्नं पृष्टवान् । (लङ्घकारे) अपृच्छत्
२. सस्यानि वर्धिष्यन्ते । (लट्लकारे) वर्धन्ते
३. मातरः कार्यं कुर्वन्ति । (विधिलिङ् लकारे) कुर्युः
४. छात्राः संस्कृतेन वदेयुः । (लट् लकारे) वदन्ति
५. श्रद्धालवः विषयम् अवगच्छन्ति । (लोट् लकारे) अवगच्छन्तु
६. भवान् परीक्षां लिखतु । (विधिलिङ् लकारे) लिखेत्

8) कोष्टक-गतस्य शब्दस्य उचितरूपं लिखत । 6

1. अयं वीरः रथेन गच्छति । (इदम्)
2. वत्स ! मां पश्यतु । मम वचनं शृणोतु । (अस्मद्)
3. तेषां छात्राणां विद्यालयः अत्र एव अस्ति । (तत्)
4. अहम् अद्य एव भवन्तं वार्ता सूचयामि । (भवत) or Bhavate?
5. एतेषु शास्त्र-पुस्तकेषु उत्तमाः विषयाः सन्ति । (एतत्)
6. मालिनि भवत्यै मधुरं दत्तवती किल ?(भवती)

9) शत् / शानच् प्रत्ययम् उपयुज्य अखण्डं वाक्यं (एकं वाक्यं) रचयत । 6

1. छात्रः मातरम् स्मरति । पत्रं लिखति ।
स्मरन्
2. तत्र क्रीडन्त्याः बालिकायाः नाम गीता ।(क्रीडत)
3. गच्छता यजमानेन कार्यं सूचितम् ।(गच्छत)
4. श्लोकं लिखन्तं केशवम् अहम् आहूतवान् ।(लिखत)
5. जलं प्रवहति । शुद्धं भवति ।
प्रवहत्
6. शिष्यः वन्दते । तं गुरुः अनुगृहणाति ।
वन्दमानं शिष्यं

१०) यथा निर्देशं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत । ७

१. कृष्णः गीतां वदति । (कर्मणि) कृष्णो गीता उद्यते ।
२. ते दुर्योधनं रक्षन्ति । (कर्मणि) तैः दुर्योधनः रक्ष्यते ।
३. छात्रः स्यूतौ नयति । (कर्मणि) छात्रेण स्यूतौ नीयते ।
४. वयं श्लोकान् पठामः । (कर्मणि) अस्माभिः श्लोकाः पठ्यन्ते ।
५. सर्वे लेखः लेखनीयः । (विधिलिङ् -कर्तरि) सर्वे लेखं लिखेयुः ।
६. अहं वचनं शृणुयाम् । (तव्यत्/अनीयर्) मया वचनं श्रोतव्यम् ।
७. भवदभिः रामायण-वाक्यानि स्मरणीयानि । (विधिलिङ् -कर्तरि)
भवन्तं रामायण-वाक्यानि स्मरेयुः ।
द्वितीयः भागः (उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत)

११) एतां कथां सावधानं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरयत ।

काशी हिन्दू-विश्वविद्यालयस्य निर्माणाय धनसङ्ग्रहं कर्तुं कदाचित्
मदनमोहनमालवीयः रङ्गून-नगरं गतवान् । मालवीयवर्यः कस्यचित् कोट्यधीशस्य
गृहम् अगच्छत् । तत् गृहं नितरां साधारणम् आसीत् । कस्मिंश्चित् प्रकोष्ठे कटस्य २
उपरि कश्चन उपविष्टवान् आसीत् । सः मालवीयं स्वागतीकृत्य मञ्चे उपावेशयत् ।
मालवीयः तम् अपृच्छत् - 'श्रेष्ठवर्यः कुत्र ? सः मया द्रष्टव्यः । अहं काशीतः आगतः ।
मदनमोहनमालवीयः इति मम नाम' इति ।

तदा सः सज्जनः अवदत् - 'भवता द्रष्टुम् इष्टः जनः अहम् एव । भवता प्रेषितं
पत्रं प्राप्तम् अस्ति मया' इति ।

'काशीनगरे कश्चन विश्वविद्यालयः प्रतिष्ठापनीयः इति मम इच्छा । तदर्थं यत्
धनम् आवश्यकं तस्य सङ्ग्रहाय अहम् अत्र आगतः अस्मि' इति अवदत् मालवीयः ।

श्रेष्ठी झटिति गणकम् आहूय चेकपत्रं लेखयित्वा तदुपरि हस्ताक्षरं कृत्वा तत्
मालवीयाय अयच्छत् । तत्र लिखितम् आसीत् - 'पञ्च लक्षं रूप्यकाणि' इति । २

विशेषप्रार्थनां विना एव महामूल्यस्य चेकपत्रं प्राप्य नितरां सन्तुष्टः मालवीयः
श्रेष्ठिने हृदयपूर्वक-कृतज्ञतां समर्प्य - 'भवतः एतत् सरलं जीवनं मयि आश्चर्यं जनयति'
इति अवदत् ।

तदा श्रेष्ठी अवदत् - 'बाल्ये कश्चन पण्डितः माम् अध्यापितवान्, सः सदा
बोधयति स्म - "धनिकत्वं प्राप्येत चेदपि जीवने सरलता न परित्यक्तव्या" इति। तत्
वचनम् अहं सदा पालयामि । आडम्बराय धनव्ययं न करोमि । विश्वविद्यालयस्य
निर्माणाय यथाशक्ति मया धनं दत्तम् । अग्रे आवश्यकता यदि आपतेत् तर्हि भवता अहं
सूचनीयः निस्सङ्गकोचम् । यथाशक्ति साहाय्यं करिष्यामि' इति ।

'भवान् अस्ति प्रातःस्मरणीयः महात्मा' इति उक्त्वा तं प्रणम्य ततः निर्गतवान्
मालवीयः ।

12) निर्देशानुसारं कथातः एकेकं पदं चित्वा लिखत । 6

१) अनीयर-प्रत्ययान्तं पदम् २) अजन्त, हलन्तशब्दः ३) षष्ठि-विभक्त्यन्तं पदम्

४) तुमनुन्तं पदम् ५) लट-लकार-युक्तं पदम् ६) अव्ययं पदम्

13) वाक्येन वाक्यद्वयेन वा उत्तरं लिखत ।

१. मालवीय-महोदयः किमर्थं विदेशं गतवान् ? 2

२. वणिक् कुत्र उपविष्टः आसीत्? सः मालवीयमहोदयाय कियत् धनम् अयच्छत्? 3

३. श्रेष्ठी महोदयः कीदृशं जीवनं यापयति स्म ? 2

४. कथायाः उचितं शीर्षकं लिखत । सरलं जीवनं परिपूर्णं जीवनम् 1

14) किमपि एकं सुभाषितं लिखत । 5

अयोध्या मथुरा ----- अथवा

अभिवादनशीलस्य -----

15) सूक्ति-द्वयस्य भावार्थं लिखत ।

6

१. क्रियासिद्धिः सत्त्वे भवति महतां नोपकरणे ।
२. हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ।
३. मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ।

16) कस्यचित् एकस्य श्लोकस्य अर्थं लिखत ।

5

१. लालयेत् पञ्चवर्षाणि दशवर्षाणि ताडयेत् ।
प्राप्ते तु षोडशे वर्षे पुत्रं मित्रवदाचरेत्॥

अथवा

२. न कश्चिदपि जानाति किम् कस्य श्वो भविष्यति ।

अतः श्वः करणीयानि कुर्यादद्यैव बुद्धिमान् ॥

17) एकं विषयम् अधिकृत्य 12-15 वाक्यानि लिखत ।

10

१. जीवनस्य लक्ष्यम् लोकसेवनव्रतम् ।

अथवा

संस्कृते विद्यमानाः शास्त्रग्रन्थाः ।

॥ जयतु संस्कृतम्, जयतु भारतम् ॥